

Санкт Петербург - най-красивият град на Европа

Пристигнахме на аерогара София рано преди обед в последния не-делен ден на юни. Гласът на шофьора в таксито внезапно ни извади от хаоса на мисли и чувства, които ни бяха завладели: „Откъде пристигате?“. На краткия ни отговор „От Петербург“ той бързо реагира: „О, вие сте били в най-красивия град в Европа!“. През последните тридесет години посетихме почти всички европейски столици и по-големи градове, но след завръщането ни от Санкт Петербург често си спомняхме думите на този шофьор, осмисляхме качеството на градската среда в посетените от нас по-големи градове и сравненията ставаха все по-натрапчиви.

За да се разкаже за културните, духовните и историческите забележителности на Санкт Петербург, са необходими години на сериозен научноизследователски труд. Но откъде идва този удивителен град? Руският цар Петър I, придружен от своите велможи и специалисти по градоустройство и урбанистика, в самото начало на XVIII в. обхожда бреговете на река Нева, в близост до Балтийско море, и проучва възможността и целесъобразността от изграждането на един нов град. Той трябва да бъде построен и устроен по правилата на големите западноевропейски градове и да бъде превърнат в столицата на Русия. Въпреки че преди повече от 300 години територията, на която е разположен сега Санкт Петербург, е мочурлива, наводнявана от плитките подпочвени води и приижданията на Нева и по-малките ѝ посестрими, на 27 май 1703 г. при подобаваща тържествена обстановка и висше източноправославно християнско богослужение символично се поставя основният камък на новия град - Санкт Петербург, наречен така на Св. Петър - покровител и закрилник на царя.

Петър Алексеевич Романов е роден в Москва на 9 юни 1672 година. Той е най-видният представител на царската династия Романови и напълно заслужено по-късно е наричан Велики. От ранни години проявява голям интерес към науката и чуждестранния начин на живот, много добре усвоява и владее над 16 занаята, упорито изучава професията на мореплавател. Снажен, красив мъж с удивителен ръст - 2 м и 4 сантиметра.

След редица дворцови борби и битки за власт през 1696 г. Петър формално става единствен владетел, „самодържец на цяла Русия“. Почти постоянно пътува из западноевропейските столици, където посещава дворци, храмове и други културни места, изучава на-

чина на живот на хората и полага усилия да ги пренесе и в Русия. Така например задължава дворяните да обръснат брадите си и да носят дрехите по европейски модел. Тези, които не се съгласяват с неговите наредби, биват наказвани с увеличаване на данъците.

Петър I води постоянни битки с шведите и Османската империя за освобождаване на заети от тях чисто руски територии. Много от битките Русия е губела. Царят установява, че това се дължи на незадоволителната подготовка на воините и остарялата техника и тактика, с която са водени сраженията. Привлича английски, норвежки, датски и френски военни мореплаватели и започва изграждането на модерен по понятията на онова време военноморски флот, обучава военни кадри, способни да водят победоносни морски сражения. Извършва модернизация на сухопътните войски в тяхната екипировка, тактически умения и доставя съвременни бойни оръжия. Битките му с нашествениците за освобождаване на руски територии стават все по-победоносни. Политиката на модернизация на руската държава и териториалното ѝ разширяване я превръщат в една от основните европейски сили - Русия е провъзгласена за империя, а Петър I през 1721 г. за император.

Провежданите реформи изискват огромни финансови средства. За набавянето им Петър I увеличава драстично данъците, налагани на дворянството и най-приближените му велможи. В отговор на тези действия неколkokратно възникват бунтове на недоволство срещу царя, които той безапелационно потушава.

Петър Велики умира през 1725 г., но столицата на Русия продължава да се намира в Санкт Петербург до 1918 година. Причина за преместването ѝ в старопрестолния град Москва е непосредствената близост до държавната граница и морето, което постоянно застрашава сигурността ѝ.

Градът четири пъти променя името си - от 1703 до 1914 г. е Санкт Петербург, после до 1924 г. носи името Петроград, а след смъртта на Владимир Ленин е наречен Ленинград и с това име е известен до 1991 г., когато връща първоначалното си име. Независимо че вече 25 години се казва Санкт Петербург, областта продължава да се нарича Ленинградска.

Още от самото си основаване градът бързо се разраства като търговски център, развиват се различни занаяти, създават се промишлени предприятия по западноевропейски модел, които задоволяват потребностите на населението и войската. Бързо възникват духовни центрове, които успоредно с функциите на православни християнски огнища се превръщат в центрове за разпространение на образование, просвета и култура.

Санкт Петербург е чудо за Европейския континент и с това, че ус-

▶ Петропавловския събор в едноименната крепост

▼ Входът на Александърневската лавра

▼ Нощ над Нева

пява да възкръсне от разрухата и пепелищата на 900-дневната блокада на хитлерофашистките пълчища, извършващи непрестанен обстрел и бомбардировки по града. В началото на германската блокада на Ленинград през 1941 г. Хитлер разпорежда градът да бъде унищожен, а населението, наброяващо почти три милиона, да бъде избито.

Днес пред нас е градът - шедьовър на европейската архитектура. Забележителен е с изяществото на външната архитектура и на вътрешното устройство на дворци, замъци, катедрали и църкви, манастири, паметници и крепости. Забележителен е с великолепието на пейзажа, в който основно място заема река Нева, обширни паркове, красиви и изящни фонтани, малки и по-големи езера, заобиколени от леки хълмисти възвишения. Санкт Петербург е пример на градоустройството, изграждането и съхраняването на паметниците на културата, напълно заслужено включени в Списъка към Конвенцията за Световното културно и природно наследство на ЮНЕСКО.

Петропавловската крепост. През 1701 г., след жестока битка за прогонване на шведските нашественици от района на Финския залив, Петър I превзема две вражески крепости и решава тук, на брега на Ладожкото езеро, да създаде в кратки срокове значителна по площ военна крепост. Фортификационното отбранително съоръжение е оградено от високи двуетажни каменни стени, над които се издигат шест бойни кули и шест големи крепостни порти. Кулите са предоставени за управление на генералите, ползващи се с подчертаното доверие на царя. Крепостта непрестанно се усъвършенствала и модернизирала. Главната порта, наричана „Петропавловската“, е оформена като триумфална арка. Над нея е изобразен двуглавият орел - символ и емблема на Русия. По-късно Екатерина II разпоредила стените да бъдат облицовани с мрамор.

Единственото промишлено предприятие, започнало своята дейност от времето на Петър I и изпълняващо функциите си до днес, е Монетният двор.

Най-голяма културна и духовна забележителност в крепостта е **катедралата „Св. св. Петър и Павел“**, известна още като „Петропавловски събор“. Строежът и обзавеждането му продължават от 1712 до 1734 г., като го превръщат в най-високата сграда в Русия. Над входа на храма се издига кула, на върха на която има часовник. Композицията на иконостаса съдържа 43 икони. На почетно място се намира царският трон. В катедралата Петър I е погребан през 1725 г., като през 1734 г. е извършено повторно опело на императора. В храма са погребани и други членове на царската фамилия. Петропавловският събор, в който са погребвани руските императори, е приемник на Московската катедрала „Арахангелски събор“, където са погребвани руските царе.

Петропавловската крепост никога не е изпълнявала основното си военноотбранително предназначение, защото около нея както и в целия район на Санкт Петербург никога не е стъпвал вражески войник. През 1924 г. е обявена за държавен музей, а през 1990 г. е включена в Списъка на Световното културно наследство.

През 1710 г. Петър I, придружен от специалисти, проучва района около р. Нева и определя мястото, на което да бъде изграден пра-

вославен духовен център, посветен на характерен руски светец. Изборът му съвсем неслучайно попада на Св. Александър Невски. Започва изграждането на бъдещия източноправославен манастир - „Александърневската лавра“ („лавра“ означава голям привилегирован манастир).

Александър Ярославович (Невски) е велик руски пълководец, който през 1240 г. побеждава и прогонва шведските нашественици, които две години преди това са се настанили в района на Финския залив. През 1242 г. този прославен пълководец, наричан „Храбрият“, в жесток, кръвопролитен бой побеждава и унищожава нашествениците край Чудското езеро. Първата църква, наречена „Благовещение Богородично“, в бъдещия манастирски комплекс е построена през 1713 година. Тогава се пренасят мощите на Св. Александър Невски от гр. Владимир и лично Петър I ги полага в този храм. На втория етаж на същата църковна сграда е храмът, взел името на този светец. В кратки срокове около тази църковна сграда се построява манастирът.

В храма „Благовещение“ основно почетно място заема иконата на „Невската Св. Богородица“, известна още като „Скоропослушница“. Така е наричана от народа, защото молитвите, отправяни към нея, много бързо били чути от светицата и тя дарявала на болните - здраве, на слабите - успех, на тъгуващите - радост. От дясната страна на входа на манастира има стенопис, на който е изографисан известният в православие „Нерисуван образ на Христос“. Предаване за това гласи, че когато подали на Христа кърпа да избърше лицето си, на нея се отпечатал неговият образ.

Манастирът много бързо се утвърждава като образователен и културен център. Тук са създадени и продължително време действа първото в Русия Славяно-гръцко-латинско училище, Духовна семинария и Духовна академия.

Сега манастирът е в отлично състояние. Пред него е големият Александърневски площад, в средата на който е издигнат величествен паметник на светеца. От площада започва дълъг и широк булевард, който води до Московска ж.п. гара, а от другата страна, съвсем наблизо, е еднокилометровият мост над р. Нева.

Петродворец (Петерхоф). При многократните си пътувания из Европа Петър I е посещавал много царски и кралски дворци и замъци, което става повод да построи край Санкт Петербург извънградска царска резиденция. В проектирането и строителството на двореца са привлечени най-изтъкнатите за онова време европейски архитекти. Строителството започва през 1714 г. и продължава почти 30 години. В дворецовата сграда и парка около нея, на площ от 1000 ха, постоянно са извършвани допълнителни усъвършенствания и внасяни най-модерни архитектурни елементи. Този шедьовър на архитектурното изкуство и уникалната уредба и обзавеждане на вътрешните пространства изразява триумфа от победата на Русия над шведските войски във война, продължила 21 години.

„**Петровият парк**“ е известен още и като „Паркът с фонтаните“. В началото на парка, още при подхода към алеята, водеща към двореца, е разположен изключително красив голям фонтан с воден стълб, издигащ се на височина 20 м, който облива позлатената фигура на Самсон. Това изключително красиво творение на изкуството е направено в чест на победата на Русия над шведите през 1709 г. в Полтавската битка.

Пред северната фасада на двореца е голямата водна каскада. Пред южната дворецова фасада има още два красиви фонтана - Италианският и Френският.

Тъй като дворецът се намира от северната страна на Финския залив, е направен канал, през който кораби стигали до двореца. По време на Втората световна война, при 900-дневната блокада на Ленинград, непрекъснатите бомбардировки разрушават фонтаните до основи, а паркът е силно пострадал. След войната започва постепенното възстановяване на Петерхоф и Петровия парк и днес дворецът е възстановен в автентичния си вид. Възраждането на Петерхоф и парка допринасят в най-голяма степен за блясъка на Санкт Петербург. Като комплекс те са включени в Списъка на световно-то културно наследство.

Инж. Георги ПЕТРУШЕВ
Снимки на автора

▼ Фонтан с фигурата на Самсон в Петровия парк

